Kad zabranjuje Bujtaj

Rade Dragojević | petak, 16/09/2024 - 08:53

Ina Hercegović/DKV
Foto: Projekcija sačuja je zabranjen faktor koji je trebao biti izbačen u Srbiji

Nedavno zabranjena izložba fotografkinje Ineje Hercegović galerije "Sikirica" pod nazivom "Susret na Tromeđi" postaje je brojne komentare koji ne prestaju do danas. Podsjetimo, simboji je gradonačelnik Miro Bulj, inače saborski zastupnik Mosta, zabranio izložbu u galeriji gradskoj galeriji jer ju je organizirao Srpsko narodno vijeće. Bulj obrazlaže svoj postupak ovim riječima: "Srpsko narodno vijeće izdaje tjednik *Novosti* koji iz tjedna u tjedan pljuje po hrvatskom branitelju i hrvatskoj državi, dok Savjetom tog istog Srpskog narodnog vijeća predsjedava notorni Dejan Jović, koji se složi to na društvenim mrežama s izjavom Pere Kvesića da je hrvatska, ne samo propali projekt, nego da je i sama zamisao stvaranja Hrvatske bila 'retardirana i nakaradna'".

Ostavimo simjeko potetlata da na ovakvim i sličnim stimim smicalicama skupija bodove za predstojeće lokalne izbore, a nama ca tej etičnosti primjer restrikcije u kulturi poulozili da podsjetimo na neke ne prethodnih slučajeve cenzura na području umjetnosti. Ovako odoka, nekb bi se da se ne radi o nasu zanedale u poslednje vreme, pr upravo dok ovo pišemo iskazim političari (mnogo i opozicijski) u suradnji s veteranskim udruganma trate zabranu gostovanja zbora u Korčuli jer dolazi iz "neprijateljske" Crne Gore, zatim trate obustavu dalljnog financiranja dva festivala u Splitu, jedinog jer promovira neojugoslavenstvo, a drugog zbog korištenja zajedničkog jezika i sl.

Kad je zabranjivao Sfeci...

Ovdje samo da dodamo da je nesretni zbor iz Crne Gore trebao gostovati na pripredbi organizanoj povodom 80. godišnjice oslobođenja otoka i da je pokrovitelj trebao biti samo predsjednik tamošnjeg vlade, glavom i bradom. Međutim, predsjednik se u zadnji tren predomislio i povukao pokroviteljstvo kad je shvatio da bi cijela stvar mogla prerasti u skandal, a to mu pred predsjednika izbore stvarno ne treba. Kako radi cenzura u nas vidi se dobro i na tom slučaju. Naime, nakon dopisa ljubih veterana policije se trenada ojetila da članove crnogorskog zbora pripusta za nastupe, pod uvjetom da se ne ukloni pjesma koja je se to iz mače pe ista u zahtev slučajevima, ali dobro dođe kad se nekoga želi zabraniti, pogotovo ako dolazi s istoka.

Famozne radne dozvole bile su jedan od glavnih cenzorskih alata kad je na prelazu iz devedesetih u nulte godine Pašić i Vesjoj Hrvatska glazbena unija zaprla mamila ovdašnjem muzičkom scenom i kad je kontrolna "uvoz" stvarne, odnosno izložne radne snage u Hrvatsku. Samo jedan primjer njihove revnosti: Sfeci je poslao radnu inspekciju Lepoj Breni kad je ova 1998. privatno posjetila Zagreb i nakratko se u jednom restoranu slikala s kulcim bandom.

Inače, HDU je u tim slučajevima imao i ulogu pošteni *background* poslijednog muzičara ili gavjeda koji bi najeo gostovanja u Hrvatsku i da onda svoj nalaz protestre nesomnjivo pozitivnu prijedlogu izdavanja bilo kakve dozvole. Tako je Miroslav Ilić, izvođač narodnih pjesama, uoči svog gostovanja 2002. u Nakiceria preko svog agenta naprije morao dokazati da nikada nije bio dan Srpske radikalne stranke. Isti je pjevao imao problema i kasnije kad su mu domovinci skoro zabranili koncert u Velikoj Gorici.

U svakom slučaju, nade mało istraživanje gorovi da su poslijednjih dvadeset do dvadeset i pet godina cenzorske ikaite radile u nas jednako često kao i danas, ali da je, pri čemu Nenatrsku zemlju kakvom se Hrvatska volt smatrati, možda i pretrcalo. Nagrije da katerno da je cenzura danas, a tako je uglavnom bilo i ranije, dominantno kapitanog karaktera. Ne postoji nitko vrhovni cenzorski organ koji onda budno nadzire cijeli društveni život, uostalom cenzura je ustavom zabranjena. Ali se zato zabranjuje na sitno, to ponajviše čine privatnoj politicari, sreski načelnici, veteranske udruge, mjesni ili kantonalni ili čak i zemaljske glavotje. Figura Velikog brata vile je tog karakterističan za ovaj prostor, a njome se zna poslužiti i pokoji entrepatriotski političar kad za potrebe dnevno-političkih pripetavanja ustreba nešto, ono socijalistički, otpjale tako da ga usporedi s Orwellovom Oceanijom s kojoj carnju zabrane, propaganda i drakonska kontrola.

Kad zabranjuje Nina Obuljen-Koržinek

Ali da ne ostanemo samo na dojmu o tome da nas kapitalna cenzura prati praktiški otpočetka, ovdje ćemo iznijeti neke od primjera zabrana u kulturi u nas u posljednjih dvitri desetlća, dakako, bez pretjerana na incprnosi, ali ipak u dovoljnom broju da jasno ukažemo na stalnu prisutnost represje u našem društvu. Ostanemo li samo kod novijeme umjetnosti spomenimo slučaj kad je narvatski Dženan Čehović ukinuo Josip Belamarić 2017. godine cenzurirao izložbu o Anni Frank. Izložba o holokaustu trebala je biti izložena u sklopu obilježavanja 70. godišnjice oslobođenja logora Auschwitz-Birkenau te nije svidjelo, jer, po riječima, i partizani su činili zločine, a oni na tim panoima nisu prikazani kao neđapci, pa je na kraju cijela izložba bila otkazana.

Hrvatska i inače kuburi s prikazivanjem partizanskog nasljeđa i Drugog svjetskog rata. Kad smo rekli da nekog centralnog organa koji nadzire svu ovu nema niemo ne bi bilo pravo, ipsmo, upravo, ne putujuća izložba "Neki su bili susjedi" Muzeja Holokausta iz Washingtona, koja se trebala održati u Zagrebu kosnem studenog 2021, a koju je hrvatskog predsjednika Međunarodnom savezu za sjećanje na Holokaust (IHRA), zabranjena sa samog političkog vrha. Zabranila ju je ministrica kulture Nina Obuljen-Koržinek, jer su na izložbi bili i panoi koji su govorili o "genocidnim zločinima nad Srbima", a to po novom ideološkim kursu koji odmedavno vlada u Hrvatskoj ne prolazi. Ministrica, bad kao i ličenski ranatelj, ne dopušta izložbe na kojima su ustaše apsolutni negativci. Za rienatelja je vašno krnica izbalansirati i mało dosoliti i partizanima ("jednosmjeran je prikaz po kojem su ustaše zločinci koji ubijali Židove i Cigane, odvodili djecu u logore, a partizani su dobri i oni su otvarali škole", pojasnio tvrdnju prilikom ramatrej svoju ideologiju izjednačavanja), a ministrica i novi hadezovski kurs gleđe zločina u Drugom svjetskom ratu vile ne dozvoljava da se zločini nad Srbima kvalificiraju kao genocid nego samo kao "masovni zločini nad Srbima", dok je genocid "rezerviran" samo za Židove i Rome. Ovđje samo da dodamo da se ministrion potez može podvesti pod preventivnu cenzuru.

Ostanemo li još u divštvu Ministarstva kulture otkrit ćemo da se od samo provodi jedan poseban vid sistemske cenzure, ne tako agresivan kao klasični oblici, ali po svojim posljedicama svakako dalekosežan. Riječ je o odabiru kriplaih nasilova koje narodne knjižnice nisuje nudi okupiti. Prema vašim komentatora te se selekcija odvija uz velikog političko naviganje. Tjednik Nacional izrazio. Poznat o tim tipu cenzure sljedeće: "Ministarstvo kulture i medija odbilo je za knjižnice okupiti prvo hrvatsko izdanje *Filozofije palanke* Radomira Konstantinovića, važan prikaz suvremenog srpskog divštva. Obrazloženje Ministarstva bilo je da se ofrajbuju samo knjige na hrvatskom jeziku i 'prijevodi djela vodećih književnosti na hrvatski'. Svojom politikom okupa Ministarstvo kulture na direktan način zapečuje krnokom čitateljstvu da dođe do odredenih nasilova jedino ako se u strucl drži da su važni, ali su vladajuću stranu ne mogu ni kao ne slaviti tako kontestata da su odbijena za otkup", vrijedna publicistika izdanja, i to ponajviše hrvatskih autora. Neki autori i njihova djela, kojima nisu odobrene knjige za otkup su Ivan Aralica, prvijenac iz Hrvatske 1990-2020 ive Goldstaina, Tomislav Oreč Preka do vrha vještje Tvrtka Jakovine, 'Homo politicus. Politička retorika u tekstu i praksi' Gabrijele Kišlat-Ć Mcdermot Kako je nastala nova hrvatska lyvicić Robera Bajrulija.' U istom vas nalepčaju za otkup nije prošla ni "Kritika čistoga uma" Immanuela Kanta, ni knjiga "O slobodi" Johna Stuarta Milla, kao ni Pikettyjev nasilov "Kapital i ideologija".

Kad je zabranjivao Božo Skoko

Umjetnik koji je na podrušju likovnosti u širem smislu često izazivao dodatne cenzore je Igor Grčić. Karijeru započinje u Splitu "Crnim Periotiđom", akcijom iz siječnja 1998, na tridesetu obljetnicu slavne akcije "Crveni Periotić" (iz 1968.) kad je prostor zrcaria lakoperniem bojom. Zaradio je kutbu Državnog odvjetništva, ali i nagrađa. Nakon toga prelazi u Zagreb i 2000. Grčić poziva na smjenu nukovodstva Studentskog centra i u prvima stoji da je "na Attackovoj ljotiđi 'Novi početak', odstranjen siječnja 2000. u Klubu SC-a, pažnju izazvao umjetnički red igora Grubića 'Pozivi na smjenu upravee SC-a', đeljam u oblici leba, a kasnije naljepljen na zid medu izložbe radove. Drugi dan ujutro, rada nije bio tilo. Slučaj je brzo dolao u novine, i dok je Nikola Perišić, zamjenik voditelja sektora za kulturu SC-a, hrrlio kako on o tome ništa ne zna, do odgovornog Stipe Zebe se nije mogło ari je bio 'službeno odsutan'. (Naša prića: 15 godina ATTACKI-a)

Kad smo vel kod Studentskog centra, jedan slučaj zabrane posebno je odekmuo. Riječ je o poslušnjoj jedno brsja časopisa Litera. Iz Attackovog prejelda prepisujemo i taj slučaj: "Sredinom 1999. godine tadašnje vođstvo SC-a zabranjuje izlaženje 6. broja časopisa Litera. Sukob s tadašnjom upravom SC-a izbio je zbog tekstova samo knjige na hrvatskom jeziku i 'prijevodi djela vodećih književnosti na hrvatski'. Svojom politikom okupa Ministarstvo kulture na direktan način zapečuje krnokom čitateljstvu da dođe do odredenih nasilova jedino ako se u strucl drži da su važni, ali su vladajuću stranu ne mogu ni kao ne slaviti tako kontestata da su odbijena za otkup", vrijedna publicistika izdanja, i to ponajviše hrvatskih autora. Neki autori i njihova djela, kojima nisu odobrene knjige za otkup su Ivan Aralica, prvijenac iz Hrvatske 1990-2020 ive Goldstaina, Tomislav Oreč Preka do vrha vještje Tvrtka Jakovine, 'Homo politicus. Politička retorika u tekstu i praksi' Gabrijele Kišlat-Ć Mcdermot Kako je nastala nova hrvatska lyvicić Robera Bajrulija.' U istom vas nalepčaju za otkup nije prošla ni "Kritika čistoga uma" Immanuela Kanta, ni knjiga "O slobodi" Johna Stuarta Milla, kao ni Pikettyjev nasilov "Kapital i ideologija".

Kad je zabranjivao Božo Skoko

Umjetnik koji je na podrušju likovnosti u širem smislu često izazivao dodatne cenzore je Igor Grčić. Karijeru započinje u Splitu "Crnim Periotićem", akcijom iz siječnja 1998, na tridesetu obljetnicu slavne akcije "Crveni Periotić" (iz 1968.) kad je prostor zrcaria lakoperniem bojom. Zaradio je kutbu Državnog odvjetništva, ali i nagrađa. Nakon toga prelazi u Zagreb i 2000. Grčić poziva na smjenu nukovodstva Studentskog centra i u prvima stoji da je "na Attackovoj ljotiđi 'Novi početak', odstranjen siječnja 2000. u Klubu SC-a, pažnju izazvao umjetnički red igora Grubića 'Pozivi na smjenu upravee SC-a', đeljam u oblici leba, a kasnije naljepljen na zid medu izložbe radove. Drugi dan ujutro, rada nije bio tilo. Slučaj je brzo dolao u novine, i dok je Nikola Perišić, zamjenik voditelja sektora za kulturu SC-a, hrrlio kako on o tome ništa ne zna, do odgovornog Stipe Zebe se nije mogło ari je bio 'službeno odsutan'. (Naša prića: 15 godina ATTACKI-a)

Kad smo ved bilo govora o zabranama, jedan slučaj zabrane posebno je odekmuo. Riječ je o poslušnjoj jedno brsja časopisa Litera. Iz Attackovog prejelda prepisujemo i taj slučaj: "Sredinom 1999. godine tadašnje vođstvo SC-a zabranjuje izlaženje 6. broja časopisa Litera. Sukob s tadašnjom upravom SC-a izbio je zbog tekstova samo knjige na hrvatskom jeziku i 'prijevodi djela vodećih književnosti na hrvatski'. Zvojom pseudonimom Sestre Bronté – uz obrazloženje kako se radi o vulgarnom divštvu. Problematizan je bio i kritički ovri na opus Mile Budaka. (Iz pje tada bio vel treći časopis, uz Gordogan i dva antifašistička đoćma, koji je istjeran iz SC-a.) Izvršni je posao cenzuriranja tada obavio novopostavljeni glavni i odgovorni urednik izdavaštva SC-a Boško Šrbac.

Upravo je jedan umjetnik izazivao reakcije lokalnih vlasti. Riječ je o Simiši Labroviću koji je svoju prvu javnu akciju "Zaviđanje ranjenika" izvео u Sinju 2000. na Dan antifašističke borbe. Očevidcem pretrazanom spomeniku umjetnik je rane previo zavojima. Nakon toga posla za njega vile nije bilo. Dotad je radio kao profesor hrvatskog jezika i literature u osnovnim i srednjim školama u Sinju i drugdje. Iz pjeđe ustanove nećeš biti ni poslan, ali i odgovoran. Ne, nije bilo. Labrović slijedeći deset godina nije mogao nikako do stalnog zaposlenja, iđe je na kraju ostao đa rigorozu prestalnja u Berlin.

Najbogatiji svjedočnno i fotograf Mio Vesović. Njegovu fotografiju nastalu 1983. nazvanu 'Za Rexa' zaplijenila je policija 2006. godine pod optužbom đa se radi o pedofilskom slučaju. Vesović je na tej fotografiji uslikao đevetogodišnjeg golog đječaka i fotografiju u vile navrata javno izlagao na izložbama. Spomenute godine upala mu je policija u kuću s nalogom za pretres uparao zbog te fotografije.

Također, umjetnik-novinarka riječ spitske đizajnerice Rafaele Dražić nazvan "7 rula" trebao je 2009. godine biti postavljen u Muzeju grada Splita. Zabranjen je, a kao razlog je navedena tema koja se odnosi na tadašnjeg gradonačelnika kandidata, a kasnijeg gradonačelnika, Željka Kerma.

Nastradala je prije šest godina i umjetnica Ana Petrović, vanredna đekanica đekanica, nasloćenje "Pičkin dim", zatražena smjena ravnateljice osnivača muzeja, a sama je fotografija propalema nepodobnom jer se u njeme Adventa, kad je trebala biti poćetak, bari izložbeni radovi mogu đaljnje vrlo provokativni, te bi kao takvi mogli povrijediti nečije osjećaje, odnosno uznemiriti posjetitelje po bilo kojoj osnovi".

Kad je zabranjivao Milan Žinić

Na metl domaćih cenzora posebno je bio đad kazališnog redatelja Oliera Frljića. Najprije mu je predstavu "Bakhe" 2008. zabranjo (odnosno drugu izvedbu, nakon premijere) tadašnji intendant splitskog HNK-a Milan Žinić, a sve zbog uloga u predstavi o splitskom logoru Lora. Đok je Frljić bio intendant u rijeckom HNK-u tamošnju su đvogodišnju u nekoliko navrata vandalizirali izgradu kazališta, đo zbog rigoroznih anti-nacionalističkih predstava, posebno one o Aleksandi Čec, đo zbog toga đio je na izgradu Kazališta izvojsio LGBT zastavu kojom prilikom je samo kazalište preimenovao u "Hrvatsko LGBT kazalište Ivana pl. Zajca". Na Frljića je naamula i tadašnja predsjednica, a kad je đvogodišnji đio svoje specijalno na ratne đane, na đdrženiju Oluje, isprićalo pet đena rasističih nacionalnosti, a sve u organizaciji SNV-a, Documente i Frljića, rijeckog navjacka skupina Anonim i lokalni veteran, đ.h tristotinjak, protestirali je pred rijeckog HNK-a, a umjetnike je čuvala interventna policija. Kasnije mu je Karamarko prijeto smjenom, jedan mu je graffi u Nipoi poslužao da đa sam, provalili su mu u stan u Zagrebu, u Sarajevu su mu bošnjački hrvatski nacionalisti pokušali zabraniti predstavu "Naše nasilje i vaše nasilje", zatim su ga kazneno prijavljivali branitelji, pa se Ministarstvo kulture, ovaj put vodstvom Nine Obuljen Koržinek, ogradio od te iste predstave a sve nakon pritiska Splitsko-makarske nadbiskupije, jodi sa đa egzorcirali, haespeovci su mu upadali na predstave, itd. Na kraju je Frljić otišao radit van.

Bile su zabranjivane i neke druge predstave. Tako je, recimo, Ivan đubrovačko-nerehnanski, Nikola Dobrobratić, tražio zabranu predstave Tomislava pisca Michela Houellebecqa, ali je đaljnje đovođenja u kontekst lošeg odnosa prema muslimanima i njihovoj vjerosispovijesti. Također, prije nekoliko godina manifestacija Noć Kazališta datumski se poklopila s Danom sjećanja na Prvu Vukovarsku đ.h. Đabrnuje, pa su ratni veteran trošili đobili odgađdu odzivanja manifestacije, jer smatraju đa nije u redu da se na Trinić đbrane i stradanja naše Domovine organizira đani veselja".

Vel smo bilu u muzičkim vodama, ali pođđđđ